Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.11.1995, sp. zn. Tzn 28/95, ECLI:CZ:NS:1995:TZN.28.1995.1

Číslo: 20/1996

Právní věta: K vymezení předmětu a rozsahu činnosti, jejíž výkon je zakazován ve smyslu § 50 odst. 1 tr. zák., při uložení trestu zákazu činnosti podle § 49 odst. 1 tr. zák. pachateli trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., kterého se dopustil v souvislosti s podnikáním.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.11.1995

Spisová značka: Tzn 28/95

Číslo rozhodnutí: 20

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Zákaz činnosti

Předpisy: 140/1991 Sb. § 49 odst. 1 140/1991 Sb. § 50 odst. 1 140/1991 Sb. § 250

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Ke stížnosti pro porušení zákona zrušil Nejvyšší soud ČR rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 1994 sp. zn. To 200/94 v části týkající se obviněného R. Š. a v tomto rozsahu přikázal vrchnímu soudu, aby věc znovu projednal a rozhodl. Rozsudek vrchního soudu zrušil také v části týkající se výroků o trestu zákazu činnosti uložených obviněným V. S. a O. S., dále zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 4. 1994 sp. zn. 2 T 22/93 ve výrocích o trestu zákazu činnosti uložených obviněným V. S., O. S., F. S. a M. G. a znovu rozhodl tak, že všem uvedeným obviněným uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu provádět podnikatelskou činnost záležející v koupi zboží za účelem jeho dalšího prodeje a v prodeji a to na dobu, kterou stanovil podle okolností činu různě u jednotlivých obviněných.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 4. 1994 sp. zn. 2 T 22/93 byli obvinění V. S., F. S., O. S., M. G. a R. Š. uznáni vinnými takto:

obvinění V. S., O. S., M. G. a R. Š. trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. dílem dokonaným a dílem nedokonaným ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák.,

obviněný F. S. trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák. dílem dokonaným a dílem nedokonaným ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák.,

všichni obvinění, vyjma obviněného O. S., trestným činem padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák.

Podle závěrů krajského soudu spočívala trestná činnost všech obviněných v tom, že v době od 18. 2. 1992 do 24. 8. 1992 celkem v 39 případech, specifikovaných ve výroku citovaného rozsudku, zčásti jako spolupachatelé podle § 9 odst. 2 tr. zák. a obvinění V. S., O. S. a F. S., zčásti i sami provedli u různých podnikatelů, zejména prodejců a výrobců zboží na území severomoravského kraje, tzv. fakturační podvody, nebo se o ně pokusili, když od nich odebrali nebo se snažili odebrat různé potravinářské, drogistické a jiné spotřební zboží, což se jim zčásti podařilo, přičemž odebrané zboží rozprodali, získané peníze použili pro svoji potřebu a faktury za dodané zboží neuhradili; při tomto jednání používali zčásti pravých dokladů obviněného O. S. a zčásti padělaných občanských průkazů znějících na jména jiných osob, padělaných dokladů opravňujících k podnikatelské činnosti a dále falšovaných dokladů o zaplacení kupní ceny. Obviněný V. S. se tak podílel na způsobení škody (resp. se o to pokusil) ve výši 3 348 362,30 Kčs, obviněný F. S. ve výši 892 812,50 Kčs, obviněný O. S. ve výši 6 857 734,55 Kčs, obviněný M. G. ve výši 2 501 707,40 Kčs a obviněný R. Š. ve výši 1 943 539 Kčs.

Za to byly obviněným uloženy výše uvedeným rozsudkem tresty odnětí svobody, a to obviněnému V. S. v trvání 8 let se zařazením do věznice se zvýšenou ostrahou, obviněnému O. S. v trvání 9 let se zařazením do věznice se zvýšenou ostrahou, obviněnému R. Š. v trvání 5 let a 6 měsíců se zařazením do věznice s ostrahou, obviněnému M. G. v trvání 5 let se zařazením do věznice s ostrahou a obviněnému F. S. v trvání 4 let se zařazením do věznice s ostrahou. Dále byly všem obviněným uloženy tresty zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu podnikatelské činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení, a to obviněnému V. S. na dobu 5 let, obviněnému O. S. na dobu 7 let, obviněnému R. Š. na dobu 4 let, obviněnému M. G. na dobu 4 let a obviněnému F. S. na dobu 3 let.

Tento rozsudek krajského soudu nabyl právní moci u obviněného M. G. dne 3. 8. 1994 a u obviněného F. S. dne 17. 6. 1994, aniž by tito dva obvinění podali odvolání. Proti rozsudku krajského soudu však podali odvolání obvinění V. S., O. S. a R. Š. a napadli jím rozhodnutí soudu prvního stupně jak ve výrocích o vině (kromě obviněného O. S.), tak i ohledně trestu.

Z podnětu těchto opravných prostředků Vrchní soud v Praze svým rozsudkem ze dne 31. října 1994 sp. zn. 7 To 200/94 podle § 258 odst. 1 písm. e) tr. ř. zrušil rozsudek krajského soudu ve výrocích o trestu odnětí svobody a způsobu jeho výkonu u obviněných V. S. a O. S. Podle § 259 odst. 3, 4 tr. ř. vrchní soud sám rozhodl tak, že obviněnému V. S. uložil trest odnětí svobody v trvání 6 let a 6 měsíců se zařazením do věznice s ostrahou a obviněnému O. S. uložil trest odnětí svobody v trvání 7 let a 6 měsíců se zařazením do věznice s ostrahou. Odvolání obviněného R. Š. bylo podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto. Jinak zůstal rozsudek soudu prvního stupně beze změny.

Proti rozsudku vrchního soudu ze dne 31. 10. 1994 sp. zn. 7 To 200/94 podal ve prospěch obviněných V. S., O. S. a R. Š. ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona. Vytkl v ní nepřesné a neurčité vymezení činnosti, která byla předmětem trestu zákazu činnosti uloženého všem obviněným v rozsudku soudu prvního stupně. Formulaci této činnosti považuje ministr spravedlnosti za příliš širokou, protože jde nad rámec činnosti, v souvislosti s níž se obvinění dopustili trestných činů a která by v případě legálního podnikání byla živnostenským zákonem označena jako „koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej“. Uložení trestu zákazu činnosti v širším rozsahu považuje ministr spravedlnosti z hlediska účelu trestu za nezdůvodnitelné, zbytečné a v rozporu s lidskými právy pachatelů. V této souvislosti upozornil na již publikované rozhodnutí č. 60/1994 sb. rozh. tr., které řeší podobnou problematiku. Vrchní soud v Praze měl podle přesvědčení ministra spravedlnosti z podnětu odvolání obviněných V. S., O. S. a R. Š. odstranit nesprávnost uvedeného výroku soudu prvního stupně, pokud jím byl uložen příliš široce a neurčitě vymezený trest zákazu činnosti. Proto v závěru stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky

vyslovil, že napadeným rozsudkem Vrchního soudu v Praze byl porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1 a § 256 tr. ř. a v řízení mu předcházejícím rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 4. 1994 sp. zn. 2 T 22/94 též v ustanovení § 49 odst. 1 tr. zák. v neprospěch obviněných V. S., O. S. a R. Š. Dále ministr spravedlnosti Nejvyššímu soudu navrhl zrušit rozsudek vrchního soudu a zrušit též rozsudek krajského soudu ve výrocích o trestu zákazu činnosti, a to za přiměřeného použití § 261 tr. ř. též ohledně obviněných F. S. a M. G., a dále postupovat podle § 271 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona podle § 267 odst. 1 tr. ř. přezkoumal správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a dospěl k těmto závěrům:

Pokud jde o skutková zjištění a právní závěry v otázce viny, nelze rozsudku Krajského soudu v Ostravě a ni řízení, které mu předcházelo, nic podstatného vytknout. Stejný závěr platí ohledně té části napadeného rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 1994 sp. zn. 7 To 200/94, v níž jako soud odvolací z podnětu odvolání obviněných V. S. a O. S. korigoval výroky o trestu odnětí svobody a způsobu jejich výkonu u těchto obviněných. Tento rozsudek Vrchního soudu v Praze přesto nelze považovat za zcela správný a zákonný, a to ve dvou směrech.

Nejvyšší soud se především podrobně zabýval nedostatky, které shledal ve skutkových zjištěních týkajících se výroku o vině obviněného R. š., a vysvětlil důvody, které jej vedly ke zrušení rozsudku Vrchního soudu v Praze v části týkající se tohoto obviněného a příkazu, aby věc v potřebném rozsahu tento soud znovu projednal a rozhodl.

K nedostatkům vytýkaným ve stížnosti pro porušení zákona Nejvyšší soud uvedl:

Pokud jde o obviněné V. S. a O. S., je stížnost pro porušení zákona zcela důvodná, jestliže napadenému rozhodnutí Vrchního soudu v Praze a řízení, jež mu předcházelo, vytýká nesprávné a nezákonné vymezení trestu zákazu činnosti. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. platí, že soud může uložit trest zákazu činnosti na jeden rok až deset let, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s touto činností. Tímto druhem trestu tedy lze zakázat jen takový druh činnosti, který má přímou, bezprostřední souvislost se spáchaným trestným činem, aby se uloženým trestem pachateli znemožnilo zneužít této činnosti k opětovnému spáchání trestné činnosti. To na jedné straně znamená, že vymezení druhu a rozsahu zakázaní činnosti nemůže být příliš úzké, protože by nepostačovalo k dosažení účelu trestu a ponechávalo by pachateli prostor k dalšímu zneužití určité činnosti. Na druhé straně je druh a rozsah zakázaní činnosti limitován souvislostí se spáchaným trestným činem a účelem trestu. Proto příliš široké a obecné vymezení zakázané činnosti by bezdůvodně omezovalo pracovní, společenské a jiné uplatnění pachatele, stěžovalo jeho resocializaci a bylo by rovněž obtížně kontrolovatelné.

Lze souhlasit s podanou stížností pro porušení zákona, že vymezení obsahu a rozsahu činnosti, která je předmětem trestu zákazu činnosti v rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 4. 1994 sp. zn. 2 T 22/93, je příliš široké a neurčité a neodpovídá tak účelu trestu ani charakteru trestné činnosti obviněných. Trest zákazu činnosti nelze uložit obecně jako zákaz provozování jakékoli podnikatelské činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení. Pod podnikatelskou činnost lze totiž ve smyslu § 2 odst. 1 obchodního zákoníku zahrnout velmi široký a různorodý okruh podnikatelských aktivit, vykonávaných jak podle živnostenského zákona, tak i podle dalších právních předpisů (viz § 2 odst. 2 obch. zák., § 2 a § 3 zák. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů). Trestná činnost obviněných však rozhodně neměla souvislost s celým uvedeným okruhem podnikatelských činností, ale pokud by si obvinění počínali legálně, jednalo by se o obchodní živnost v podobě koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej podle § 33 písm. a) zák. č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Ostatně takto měl obviněný O. S. jednu z činností vymezenou v podnikatelském oprávnění, které bylo zneužito ke spáchání trestné činnosti.

Výrok o trestu zákazu činnosti v citovaném rozsudku je nesprávný i z dalšího důvodu. Pokud krajský soud obviněným zakázal výkon činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení, jde i v tomto směru o vymezení nepřesné a neurčité. Právní předpisy totiž podmiňují výkon různých podnikatelských činností tím, že podnikatel získá oprávnění k jejich výkonu, které má ovšem v jednotlivých případech odlišný charakter a záleží na druhu vykonávané činnosti a na osobě podnikatele. Tak živnosti podle zák. č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, lze provozovat buď na základě živnostenského listu (živnosti ohlašovací) nebo na základě koncesní listiny (živnosti koncesované) – viz § 9 a § 10 cit. zák. Vznik oprávnění k podnikání podle zvláštních předpisů je pak upraven odchylně v těchto jednotlivých předpisech. Z výroku o trestu, ani z odůvodnění rozsudku Krajského soudu v Ostravě však není zřejmé, o jaké povolení k činnosti, kterou obviněným zakázal, se jedná a zda i v tomto případě měl v úmyslu zákaz vztáhnout na činnosti podléhající všem uvedeným typům podnikatelských oprávnění nebo jen některým z nich. Navíc pojem „povolení“ k výkonu podnikatelské činnosti nelze ztotožňovat s „oprávněním“ k této činnosti, protože celá řada zejména volných živností (§ 25 zák. č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů) nevyžaduje k provozování žádné formální povolení, ale ke vzniku oprávnění zde postačí jejich ohlášení živnostenskému úřadu a následné získání živnostenského listu (§ 10 odst. 1 písm. a/ cit. zák.).

Výrok o trestu zákazu činnosti v rozsudku Krajského soudu v Ostravě tedy neodpovídal zákonu, protože příliš široké a neurčité vymezení druhu a rozsahu činnosti, jíž se týkal, bylo v rozporu s ustanovením § 49 odst. 1 tr. zák. Vrchní soud v Praze, který z podnětu odvolání obviněných V. S. a O. S. uvedený rozsudek podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumával, byl povinen toto pochybení napravit a obsah výroku o trestu zákazu činnosti upřesnit. Protože tak neučinil, došlo jeho rozhodnutím a v řízení, jež mu předcházelo, k porušení zákona v citovaných ustanoveních, a to v neprospěch obviněných, neboť jim byl uložen trest zákazu činnosti v širším rozsahu, než odpovídalo účelu trestu a charakteru jimi spáchané trestné činnosti.

Vzhledem k tomu Nejvyšší soud z podnětu podané stížnosti pro porušení zákona podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným rozsudkem Vrchního soudu v Praze byl v neprospěch obviněných V. S. a O. S. porušen zákon v ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. a v řízení, které tomuto rozsudku předcházelo, též v ustanovení § 49 odst. 1 tr. zák. Podle § 259 odst. 2 tr. ř. pak Nejvyšší soud zrušil tu část napadeného rozsudku Vrchního soudu v Praze, jež se týká trestu zákazu činnosti uloženého obviněným V. S. a O. S. rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 4. 1994 sp. zn. 2 T 22/93, který byl ve výroku o tomto trestu rovněž zrušen. Důvod, pro nějž byla citovaná rozhodnutí zrušena, prospívá i obviněným F. S. a M. G., kterým byl uložen týmž rozsudkem Krajského soudu v Ostravě trest zákazu činnosti vymezený rovněž příliš široce a neurčitě, jako v případě obviněných V. S. a O. S. Proto Nejvyšší soud ve smyslu § 261 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě i ohledně těchto dvou obviněných ve výroku o trestu zákazu činnosti.

Na podkladě skutkového stavu, který byl v napadených rozhodnutích ohledně obviněných V. S., O. S., F. S. a M. G. správně zjištěn, mohl Nejvyšší soud podle § 271 odst. 1 tr. ř. sám rozhodnout o uložení trestů zákazu činnosti těmto obviněným. Při úvahách o druhu zakázané činnosti a výměře tohoto trestu vycházel Nejvyšší soud z účelu trestu podle § 23 odst. 1 tr. zák., z charakteru trestné činnosti, kterou obvinění spáchali, z jejího rozsahu a z hodnocení osob všech obviněných, přičemž v podrobnostech dospěl ke stejným závěrům, jako soudy obou stupňů v původním řízení. Na základě těchto rozhodných skutečností uložil obviněným V. S., O. S., F. S. a M. G. trest zákazu činnosti spočívající v zákazu provádět podnikatelskou činnost záležející v koupi zboží za účelem jeho dalšího prodeje a v prodeji, a to každému z obviněných diferencovaně podle výše uvedených kritérií. ?